

กรอบแนวคิดการประเมิน

ทฤษฎี/เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

สำหรับ

การประเมินผลกระทบจากงานวิจัย

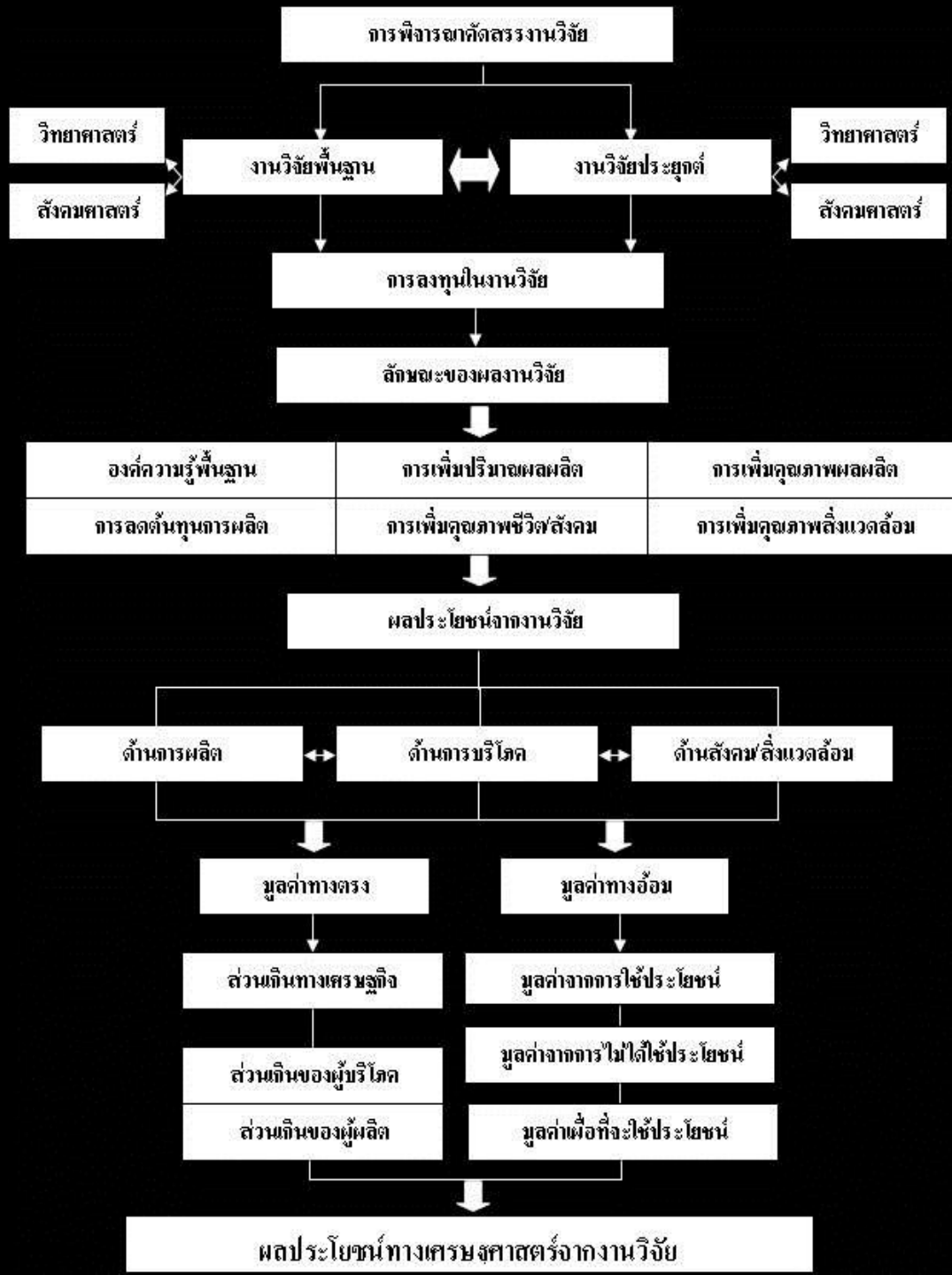
ดร. กัมปนาท วิจิตรศรีกมล

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประเด็นการนำเสนอ

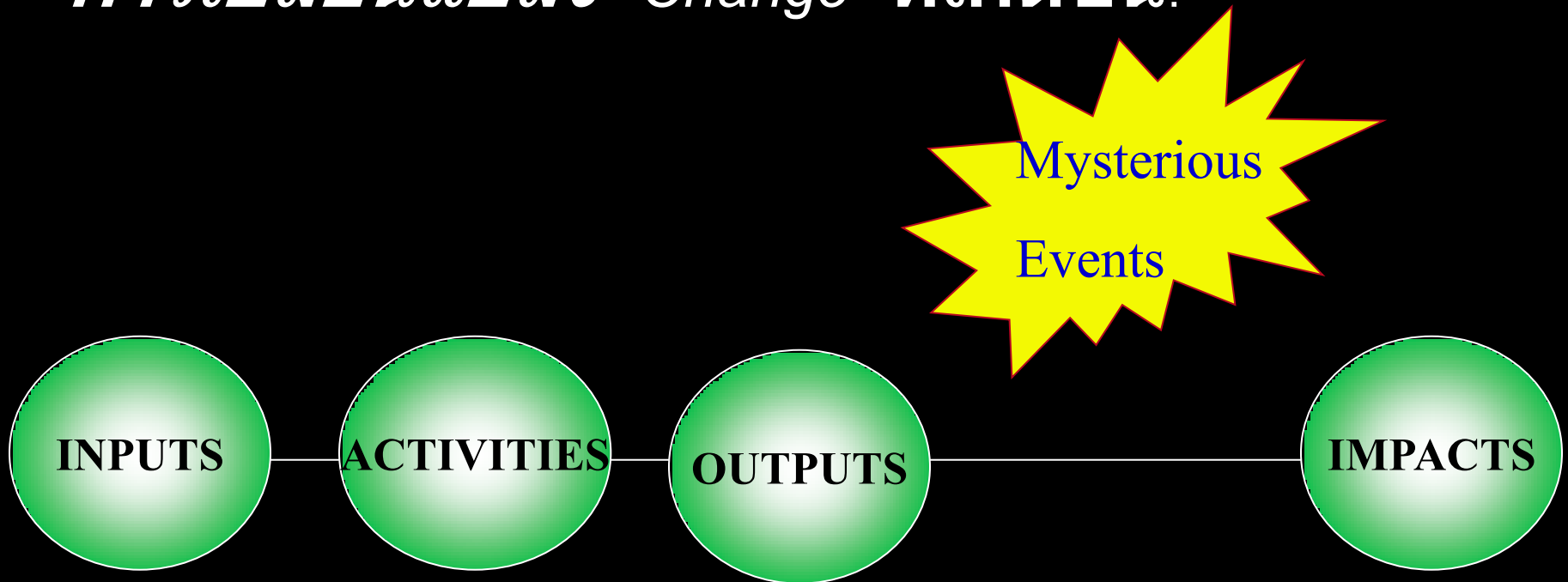
- ภาพรวมการพิจารณาโครงการวิจัย
- แนวคิดการประเมินผลกระทบ
  - Benefit Hierarchy for R&D
  - Impact Pathway
- การประเมินผลกระทบในภาพรวม
- ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์และเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน
  - ทฤษฎีผู้บริโภค/ผู้ผลิต
  - ส่วนเกินทางเศรษฐกิจ/การวัดการเปลี่ยนแปลง
  - การประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์จากงานวิจัย

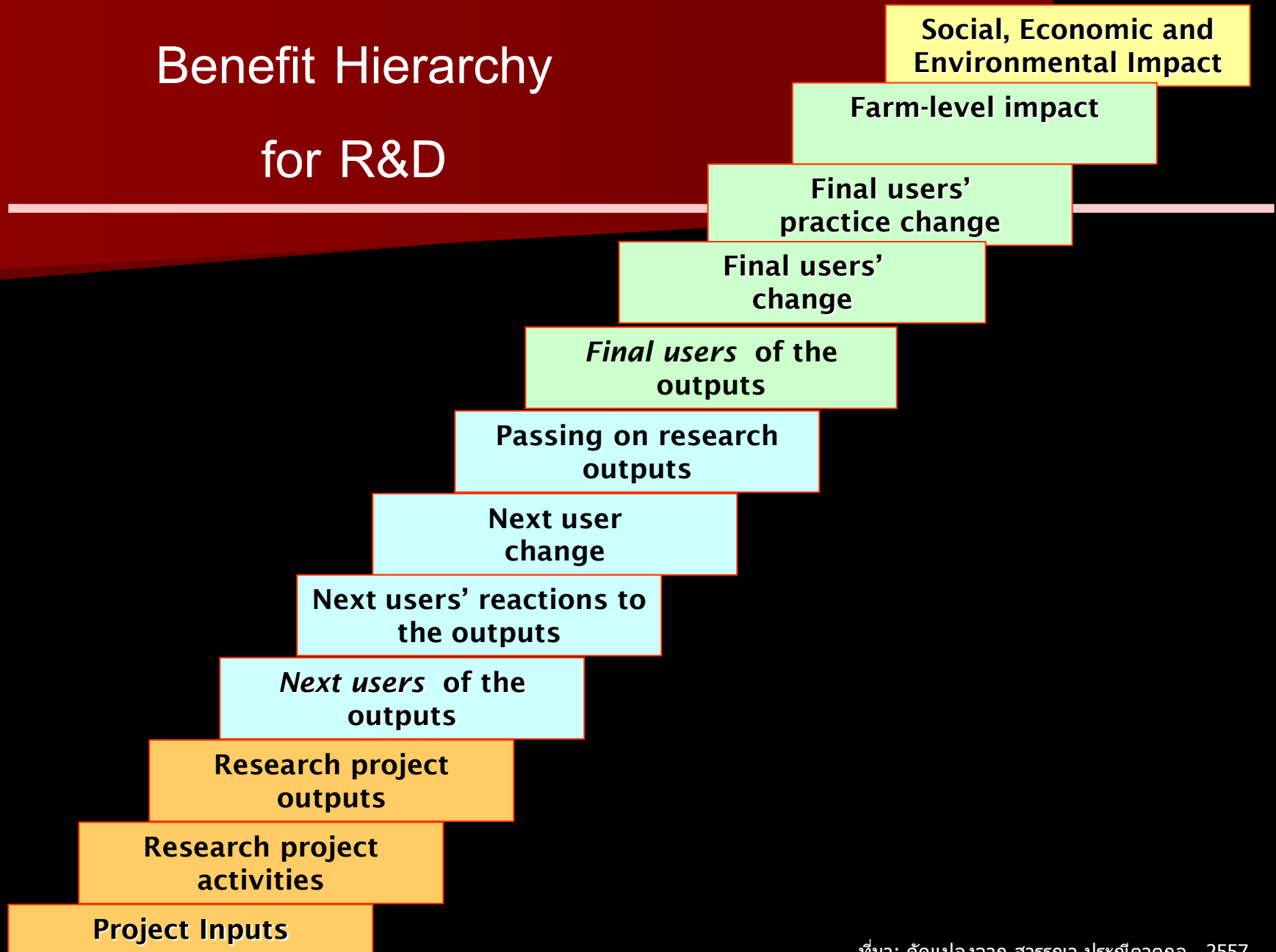
แนวคิดการประเมินผลกระทบ

ผลกระทบ “*Impact*” เป็นการพิจารณา

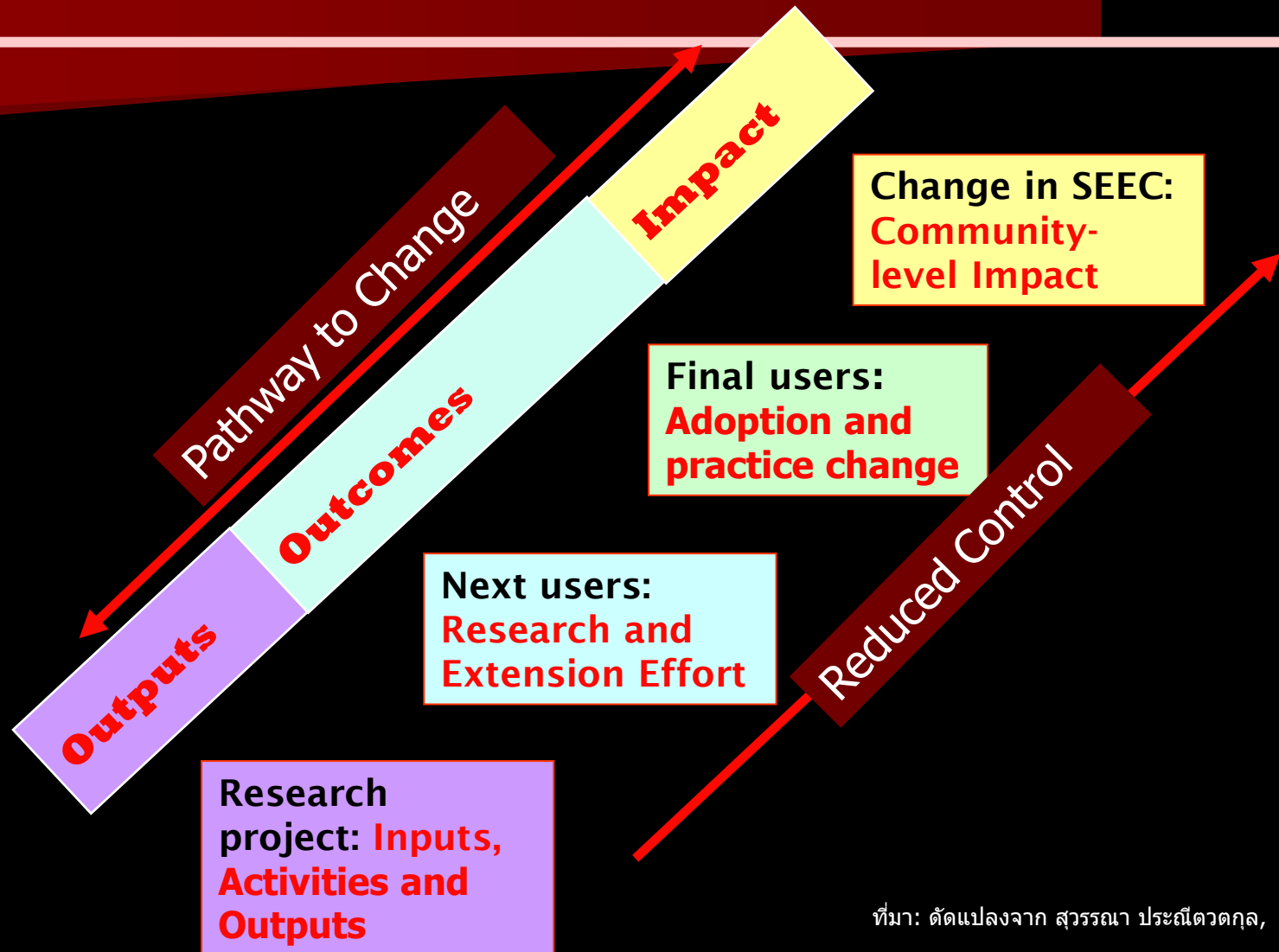
การเปลี่ยนแปลง “Change” ที่เกิดขึ้น:

Benefit Hierarchy for R&D

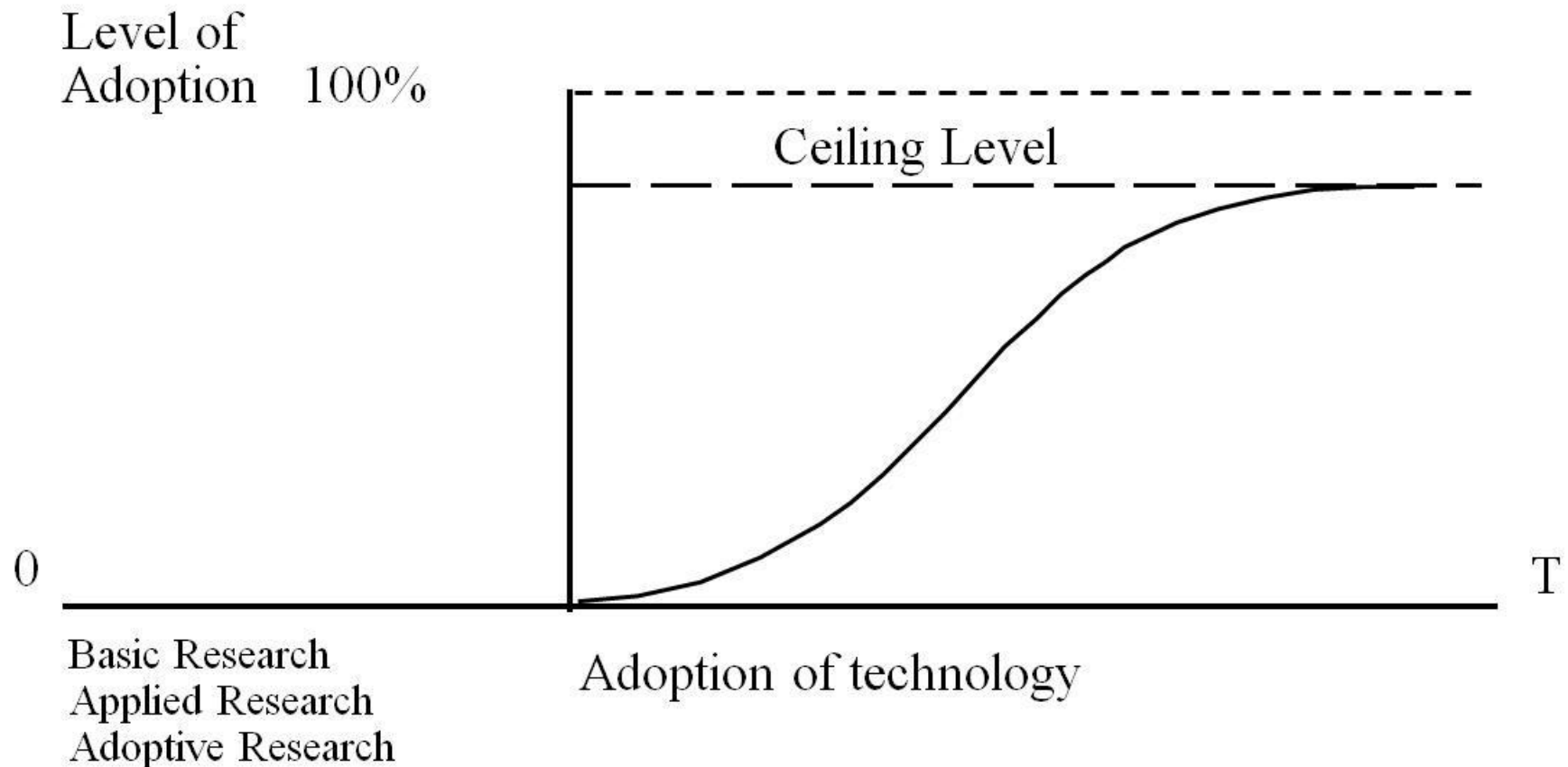

เส้นทางสู่ผลกระทบ (Impact Pathways)

การยอมรับเทคโนโลยี

Technology Adoption

ระยะเวลาการยอมรับเทคโนโลยี

Technology Adoption Lags

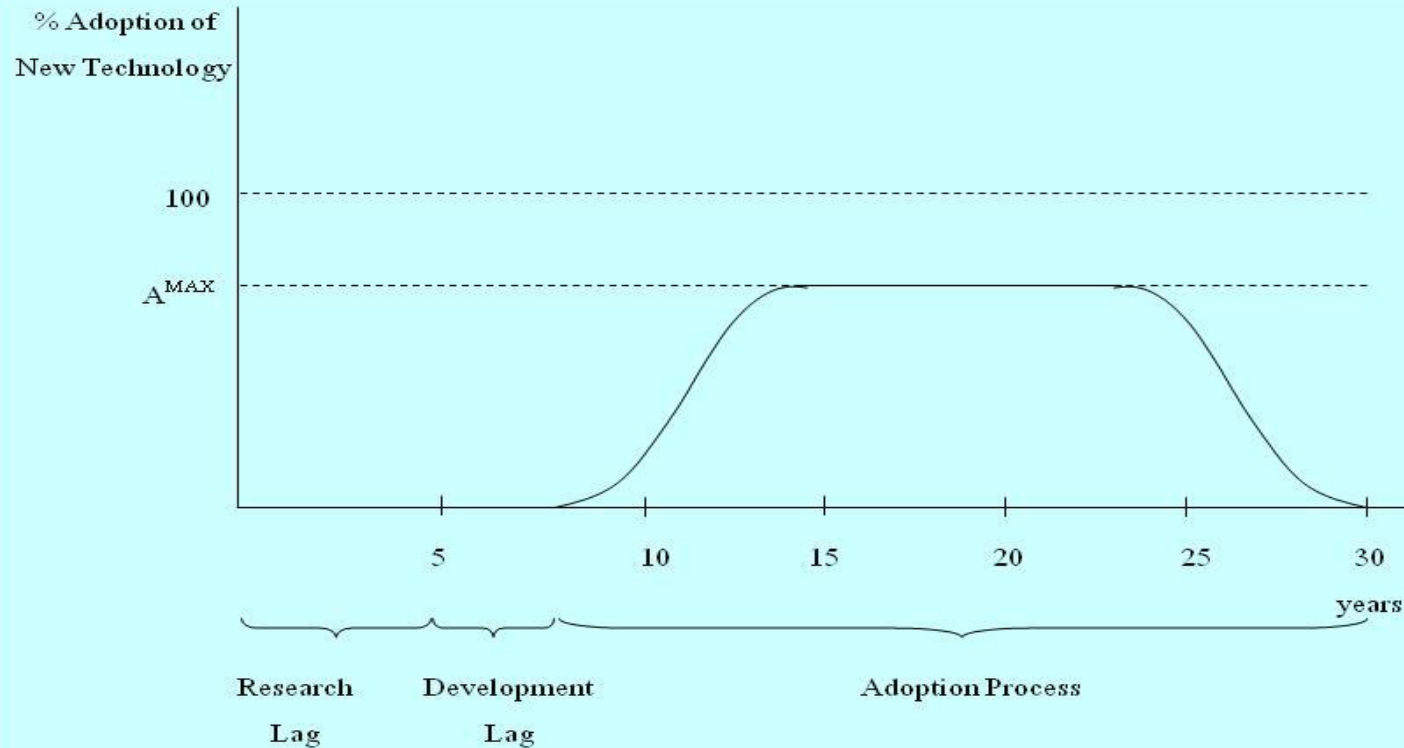

Figure 2.2: Research, development, and adoption lags

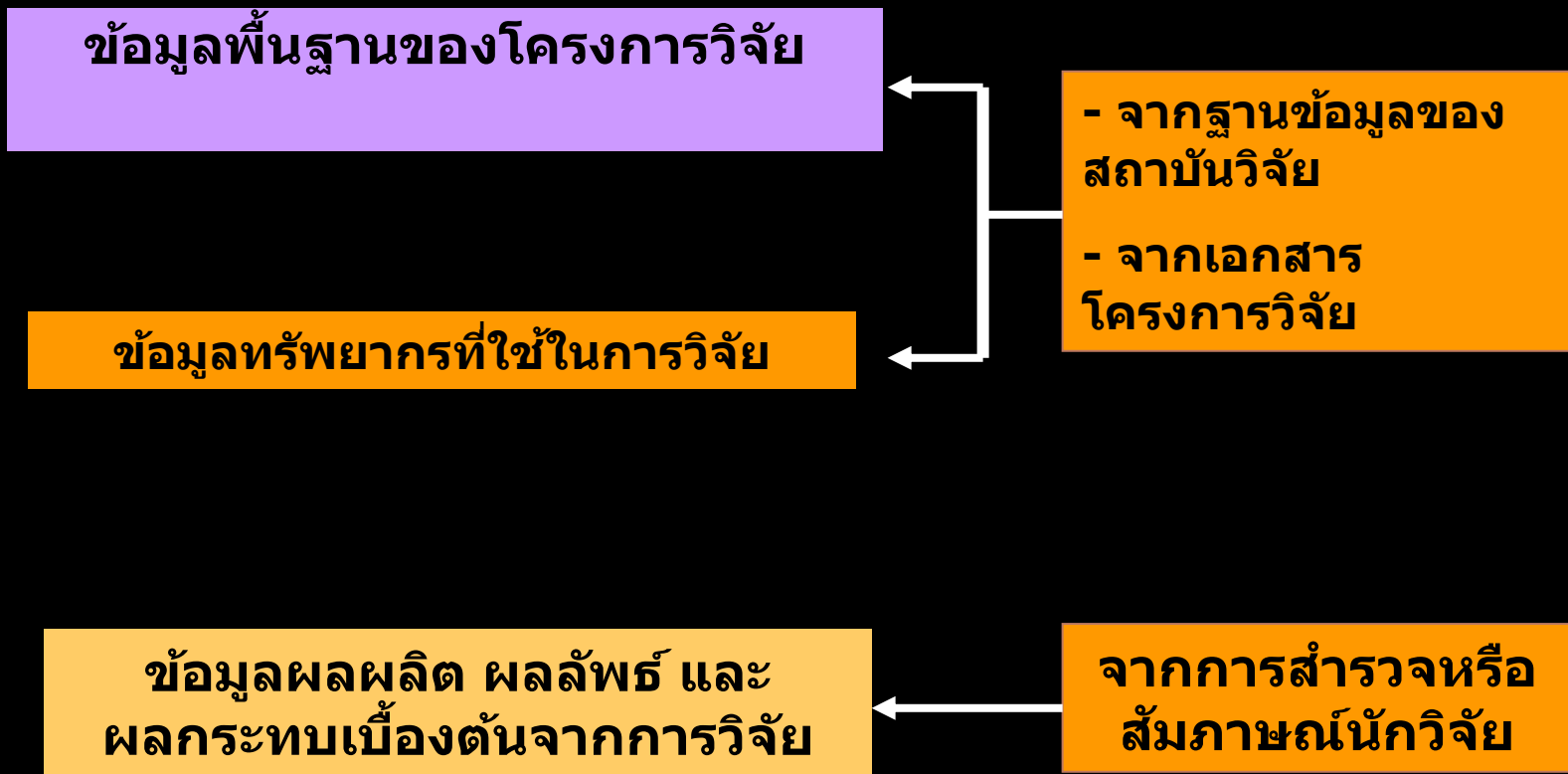
การประเมินผลกระทบในภาพรวม (1)

- เป็นวิธีการอย่างง่ายสำหรับ
  - ประเมินผลงานวิจัยที่ได้จัดระบบประมาณไปแล้ว
  - ให้ข้อเสนอแนะเบื้องต้นเพื่อจัดระบบประมาณการวิจัย
- เป็นวิธีการจัดการปัญหาของหน่วยงาน
  - โครงการจำนวนมาก
    - โครงการต่อเนื่อง
    - โครงการใหม่ยังไม่เห็นผล
  - ระบบประมาณและบุคลากร (เวลา) จำกัด

การประเมินผลกระทบในภาพรวม (2)

- เป็นการหาข้อมูลในภาพกว้างเกี่ยวกับโครงการวิจัยแต่ละโครงการ
  - เป็นวิธีให้ได้มาซึ่งข้อมูลเบื้องต้นที่มีรายการครอบคลุมประเด็นต่างๆที่เหมือนกันในแต่ละโครงการ
  - อาศัยสถิติเชิงพรรณนา เช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ตารางไขว้ ในการประเมิน
  - องค์ประกอบของข้อมูล มี 3 ส่วน
    - ข้อมูลพื้นฐานของโครงการวิจัย
    - ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรที่ใช้ในการวิจัย
    - ข้อมูลเกี่ยวกับผลผลิต และผลลัพธ์ของงานวิจัย
- รวมทั้งตัวบ่งชี้เบื้องต้นถึงผลกระทบของงานวิจัย

การประเมินผลกระทบในภาพรวม (3)

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์

และ

เครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับ

การประเมินมูลค่าจากงานวิจัย

ทฤษฎีและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง:

- ทฤษฎีผู้บริโภค (Consumer Theory)
- ทฤษฎีผู้ผลิต (Theory of the Firm)
- ดุลยภาพของตลาด

เครื่องมือทางทฤษฎี:

- ส่วนเกินทางเศรษฐกิจ
- การวัดการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเศรษฐกิจที่เกิดจากงานวิจัย

ทฤษฎีผู้บริโภค

Consumer Theory

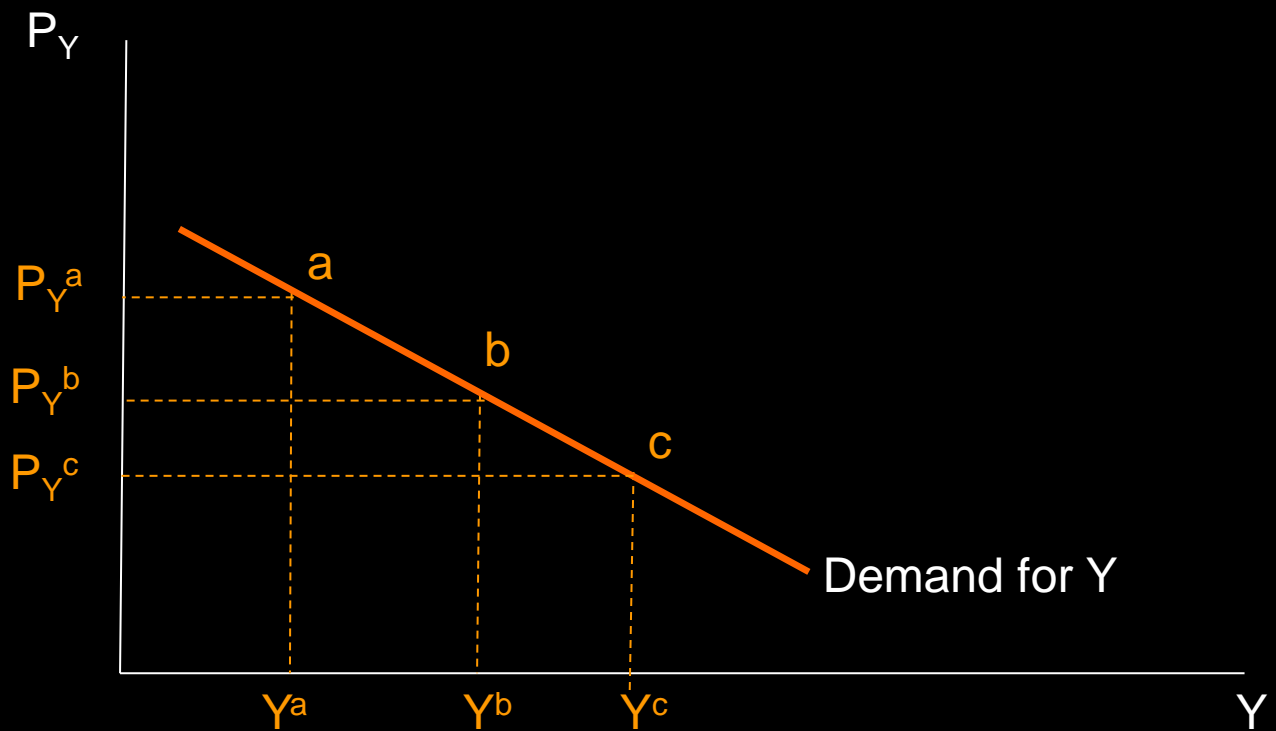
ทฤษฎีผู้บริโภค การอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจ (อย่างมีเหตุผล) ของผู้บริโภคในการบริโภค/ซื้อสินค้าและบริการเพื่อสนองตอบต่อความต้องการและให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุดภายใต้งบประมาณที่สามารถใช้จ่ายได้

เส้นอุปสงค์
(Demand Curve)

เส้นอุปสงค์

Demand Curve

ความยืดหยุ่นของอุปสงค์

Demand Elasticity

- ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคา

(Own-price Elasticity of Demand: ed_p):

$$ed_p = \% \text{ change } Y / \% \text{ change } P_Y$$

- ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้

(Income Elasticity of Demand: ed_Y):

$$ed_Y = \% \text{ change } Y / \% \text{ change income}$$

ทฤษฎีผู้ผลิต

Theory of the Firm

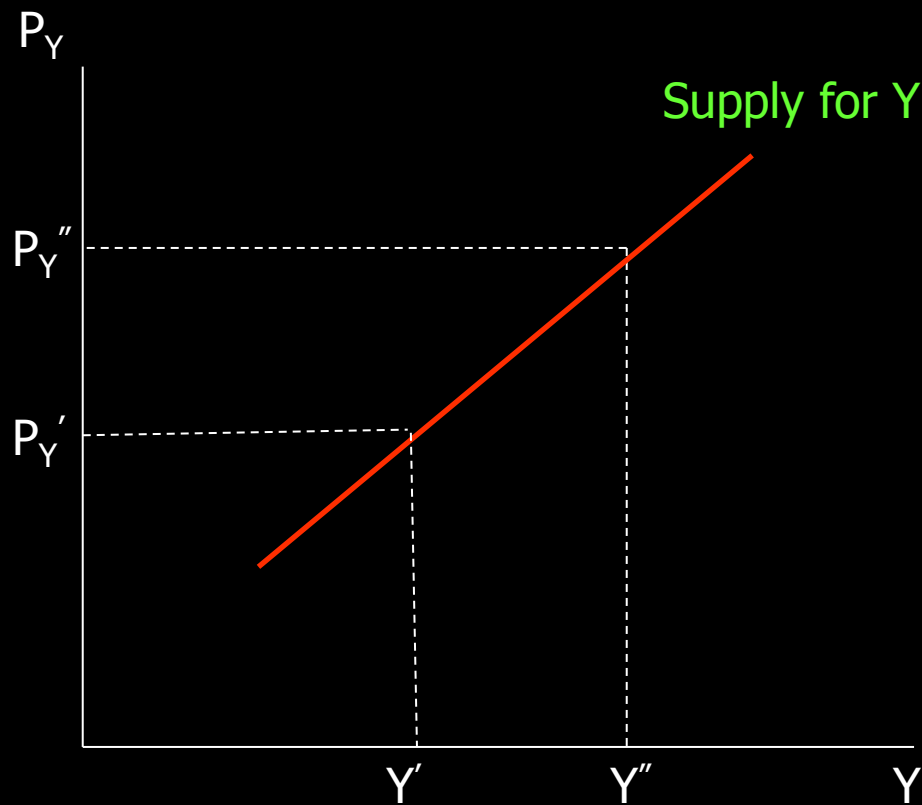
ผู้ผลิตต้องการได้รับกำไรสูงสุดหรือต้นทุนต่ำสุดจากการผลิตสินค้าและบริการระดับหนึ่งภายใต้เทคโนโลยีที่มีอยู่

เส้นอุปทาน
(Supply Curve)

เส้นอุปทาน

Supply Curve

ความยืดหยุ่นของอุปทาน

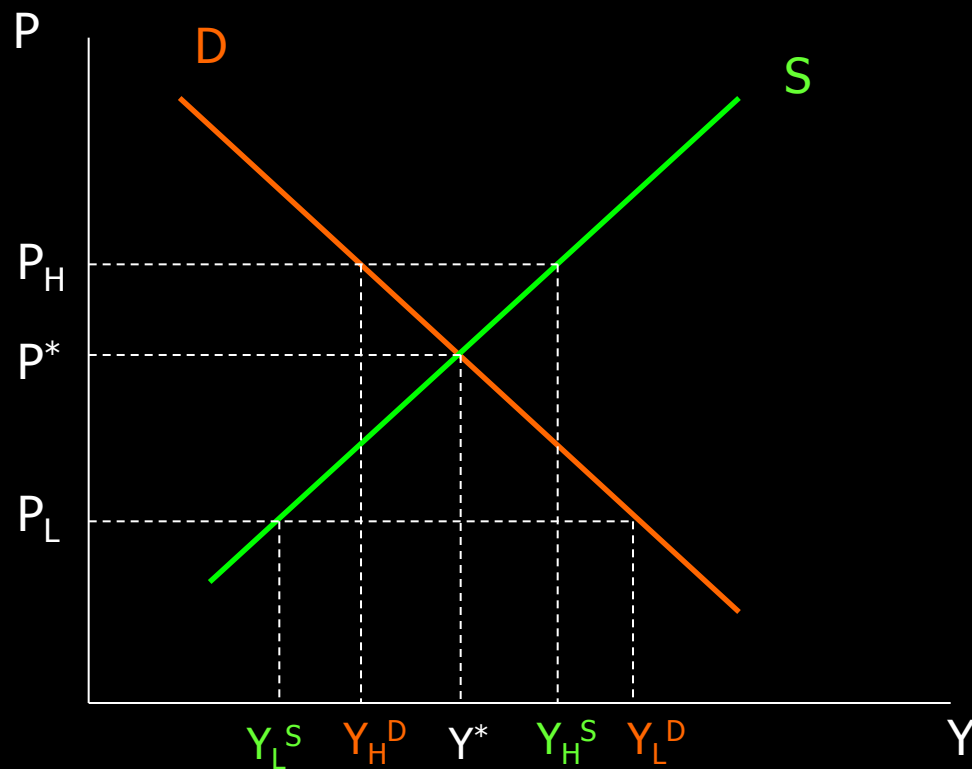
Supply Elasticity

- ความยืดหยุ่นของอุปทานต่อราคา
(Elasticity of Supply: es_p):

$$es_p = \% \text{ change } Y / \% \text{ change } P_Y$$

ดุลยภาพของตลาด

ดุลยภาพ: Demand = Supply

ส่วนเกินทางเศรษฐกิจ

ส่วนเกินทางเศรษฐกิจ

ส่วนเกินของผู้บริโภค (Consumer's Surplus: CS)

- ผลประโยชน์สุทธิ หรือ utility ที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้าและบริการที่มีราคา ณ ระดับหนึ่ง หรือ ความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภค ในแต่ละหน่วยของการบริโภคสินค้าและบริการ (พื้นที่ใต้เส้น Demand)

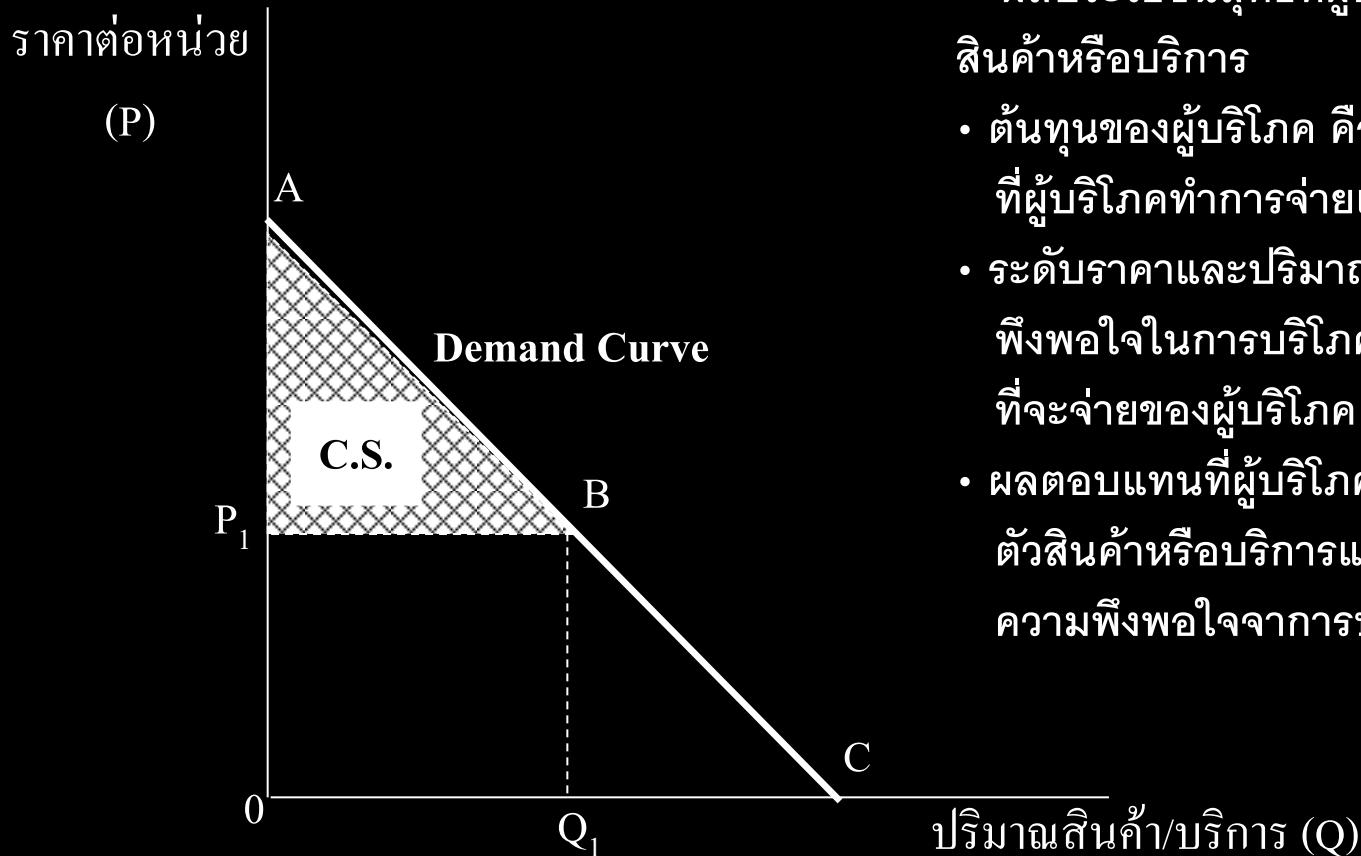
ส่วนเกินของผู้ผลิต (Producer's Surplus: PS)

- ผลตอบแทนสุทธิที่เกิดขึ้นกับผู้ผลิต (พื้นที่ใต้เส้น Supply)

ส่วนเกินของทางเศรษฐกิจ (Economic Surplus)

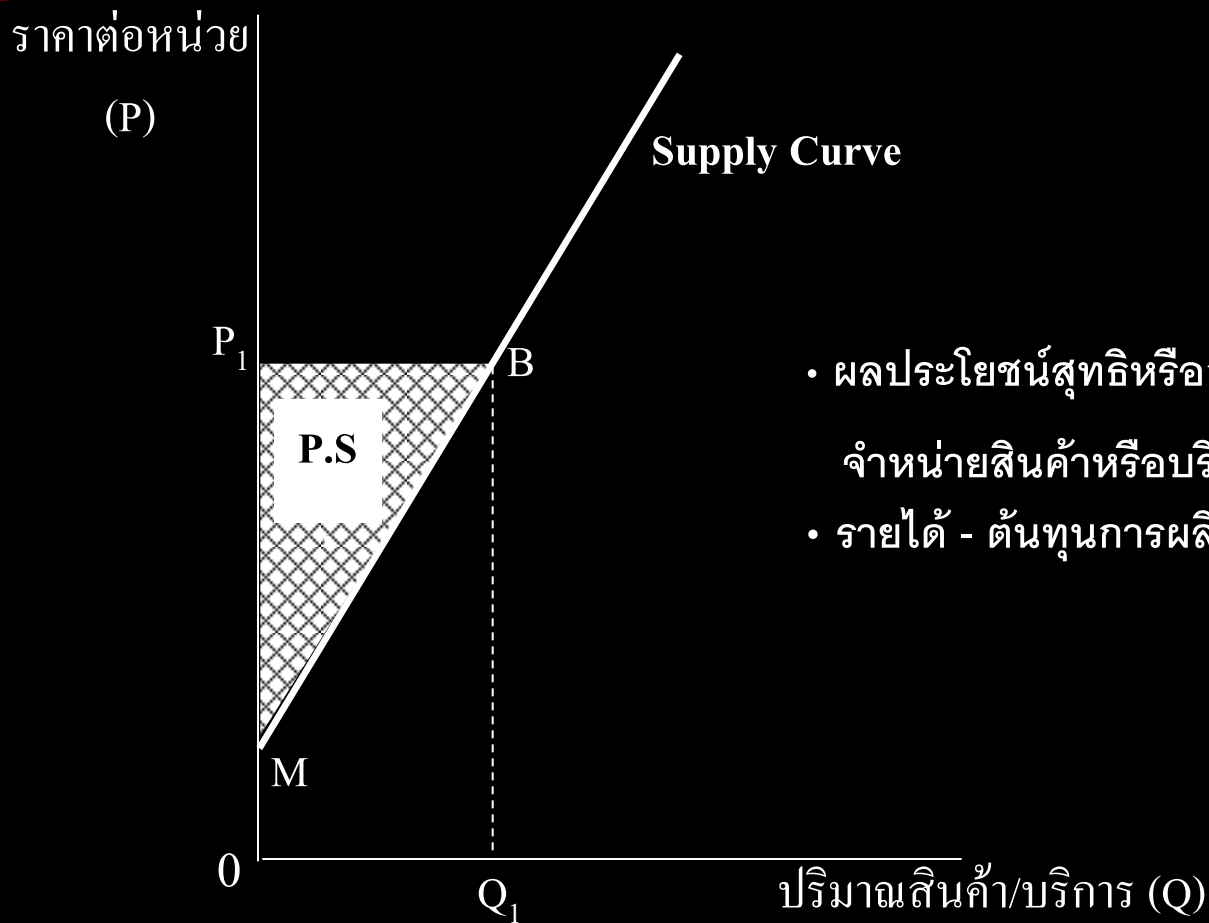
- ผลรวมของส่วนเกินของผู้บริโภคและส่วนเกินของผู้ผลิต

ส่วนเกินของผู้บริโภค

- ผลประโยชน์สุทธิที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ
- ต้นทุนของผู้บริโภค คือ มูลค่าของสินค้า/บริการที่ผู้บริโภคทำการจ่ายเงินไป
- ระดับราคาและปริมาณสินค้า/บริการที่ผู้บริโภคพึงพอใจในการบริโภค บ่งบอกถึงระดับความยินดีที่จะจ่ายของผู้บริโภค
- ผลตอบแทนที่ผู้บริโภคจะได้รับนอกเหนือจากตัวสินค้าหรือบริการแล้ว ผู้บริโภคยังได้รับความพึงพอใจจากการบริโภคสินค้า/บริการนั้นๆ

ส่วนเกินของผู้ผลิต

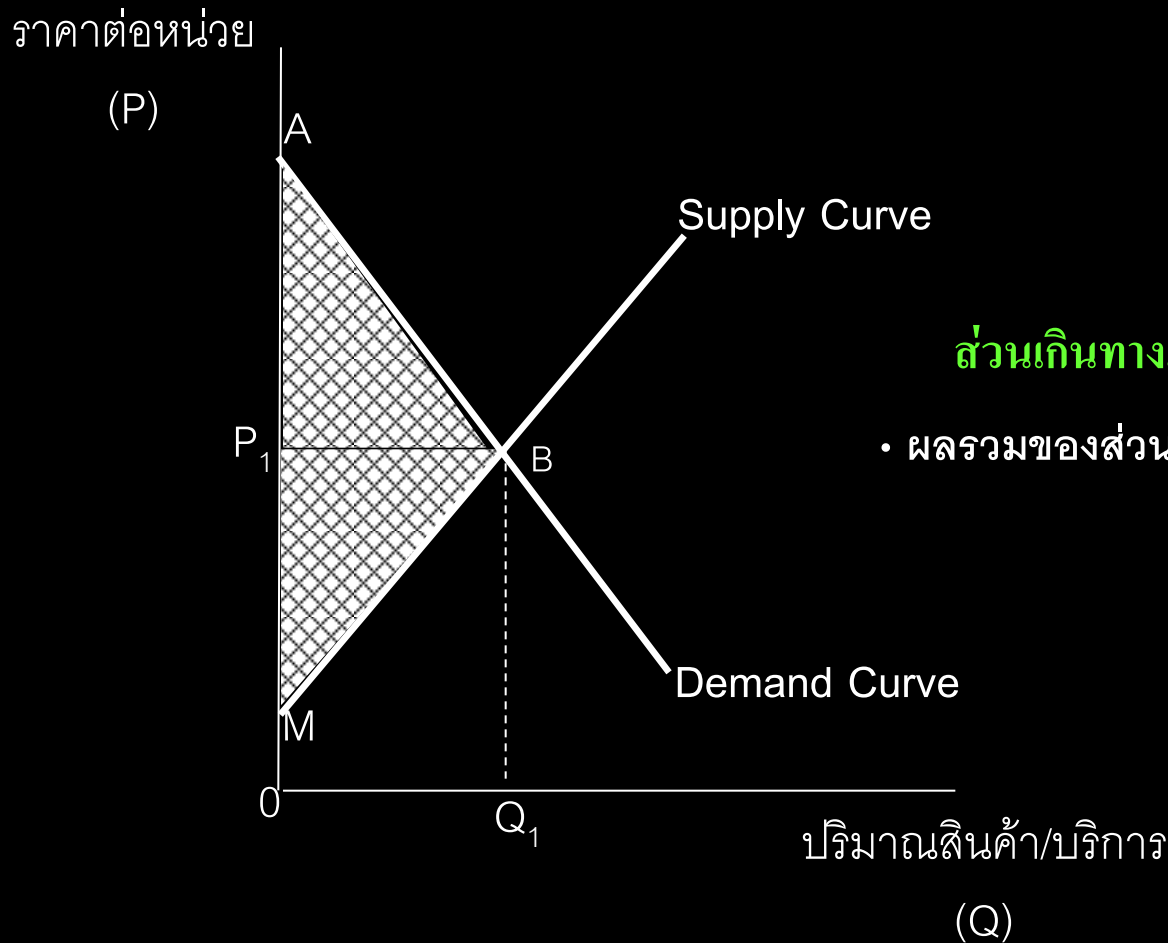

- ผลประโยชน์สุทธิหรือกำไรที่ผู้ผลิตได้รับจากการจำหน่ายสินค้าหรือบริการ
- รายได้ - ต้นทุนการผลิต

ผลกระทบเกี่ยวกับความปลอดภัยของอาหาร

ต่อสังคม (3)

ส่วนเกินทางเศรษฐกิจ (Economic Surplus)

- ผลรวมของส่วนเกินผู้บริโภคและส่วนเกินผู้ผลิต

การวัดการเปลี่ยนแปลง
มูลค่าเศรษฐกิจ
ที่เกิดจากงานวิจัย

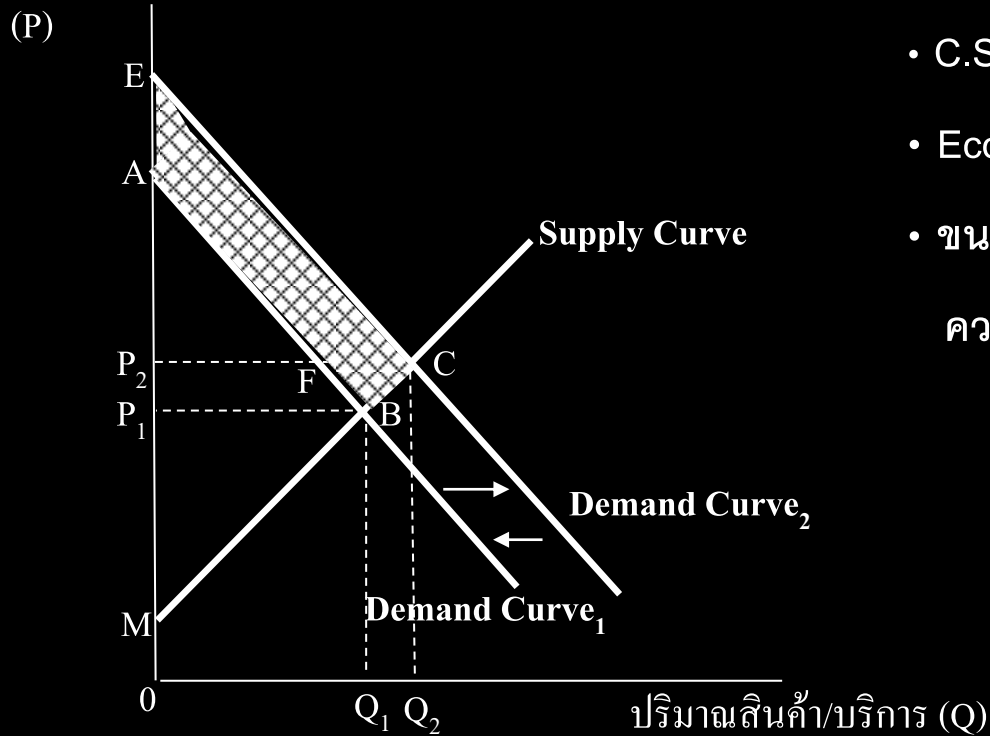
การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทางเศรษฐกิจ

การลงทุนในงานวิจัยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และ/หรือการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความต้องการของตลาด โดยเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงส่วนเกินทางเศรษฐกิจ (Changes in Economic Surplus) ซึ่งอาจเกิดจาก :

- การเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปทาน
- การเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปสงค์

การเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปสงค์

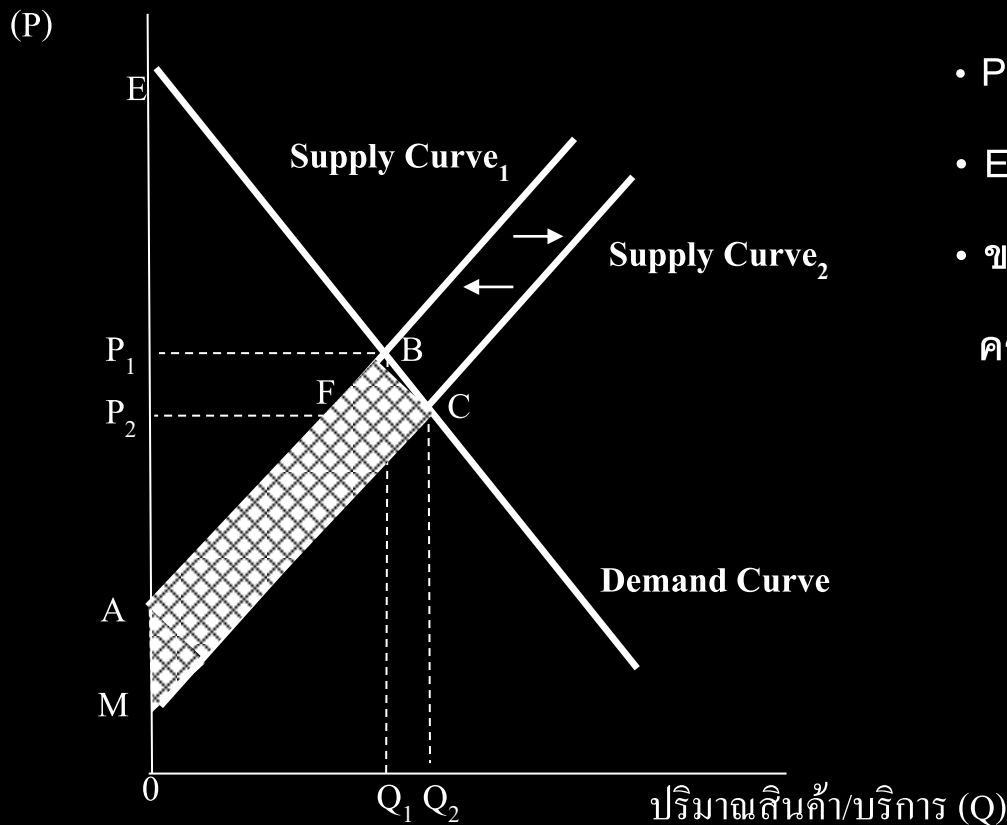
ราคาต่อหน่วย

- C.S. เกิดการเปลี่ยนแปลง
- Economic Surplus เปลี่ยนแปลงด้วย
- ขนาดของการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของ D และ S

การเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปทาน

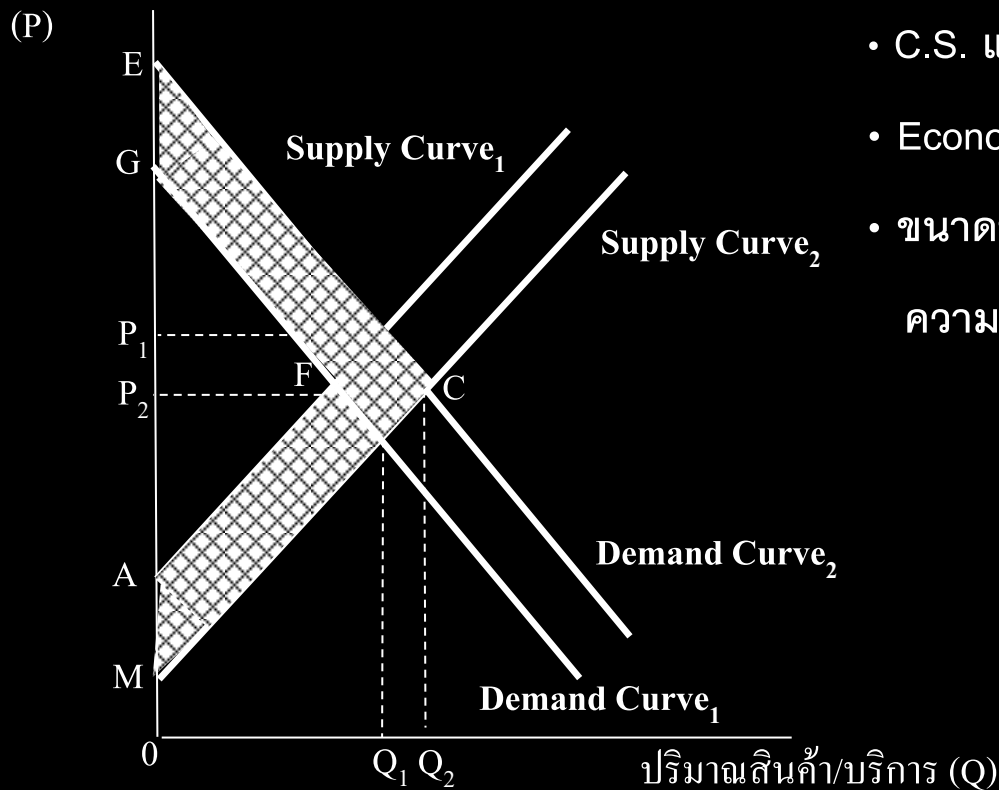
ราคาต่อหน่วย

- P.S. เกิดการเปลี่ยนแปลง
- Economic Surplus เปลี่ยนแปลงด้วย
- ขนาดของการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของ D และ S

การเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปสงค์&อุปทาน

ราคาต่อหน่วย

- C.S. และ P.S. เกิดการเปลี่ยนแปลง
- Economic Surplus เปลี่ยนแปลงด้วย
- ขนาดของการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของ D และ S

การประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ ของ งานวิจัย

การประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ (1)

- มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิ

(Net Present Value หรือ NPV)

$$NPV = \sum_{t=0}^T \frac{(B_t - C_t)}{(1+r)^t}$$

- อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน

(Benefit-Cost Ratio หรือ BCR)

$$BCR = \frac{\sum_{t=0}^T B_t (1+r)^{-t}}{\sum_{t=0}^T C_t (1+r)^{-t}}$$

- อัตราผลตอบแทนภายใน

(Internal Rate of Return หรือ IRR)

$$\sum_{t=0}^T \frac{(B_t - C_t)}{(1+IRR)^t} = 0$$

การประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ (2)

Types of Benefits	Outputs/Outcomes					
	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	...	ปีที่ T
หมวด *	-	-	-	B_4^*	...	B_T^*
หมวด **	-	-	B_3^{**}	B_4^{**}	...	B_T^{**}
หมวด ***	-	-	-	B_4^{***}	...	B_T^{***}

การประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ (3)

	ระยะเวลาของการดำเนินงานวิจัย และ ระยะเวลาที่งานวิจัยมีผลกระทบต่อสังคม					
	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	...	ปีที่ T
Benefits	-	-	-	B_4	...	B_T
Costs	C_1	C_2	C_3	C_4	...	B_T

ขอบคุณครับ